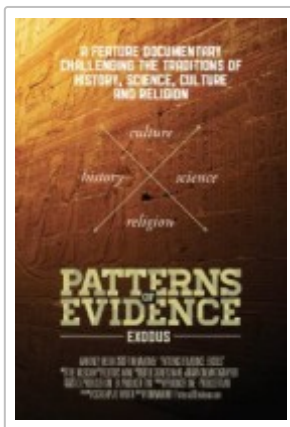

Jak i progresivní evangelikalismus rozněcuje nenávistnou rétoriku

Biblistika | 24.2.2015 @ 16.00

Evangelikální teolog a biblista Peter Enns se na svém blogu ve třech posledních příspěvcích ([1](#), [2](#), [3](#)) věnuje očekávanému dokumentu *Patterns of Evidence: Exodus* (Schémata důkazů: Exodus, viz [trailer](#)). Tento dokument se bude snažit podat obraz současného poznání starověku na blízkém východě. Silný důraz bude kladen na otevření možnosti konzervativního pojetí, které říká, že biblický záznam Exodu a invaze do Kenánu je historickou událostí střední (nebo maximálně pozdní) doby bronzové.

Enns tento dokument, aniž by ho viděl, celkem hrubě strhal. Proč? Z principu. Enns upozorňuje na nepřipustnou rétoriku tvůrců filmu, kteří se jej snaží „prodat“ jako povzbuzení k víře. Enns takové povzbuzení odmítá. Nelíbí se mu, že by evangelikální víra měla záviset na historických důkazech. Enns vyčítá dokumentu „kulturní antagonismus“ (culture war), který stigmatizuje všechny, kdo přijímají historicko-kritické závěry. (Např. že Mojžíš neexistoval a že k exodu došlo pouze ve fantazii autora Pentateuchu v 5. století př. Kr., ne v 15. století př. Kr.)

Jsem z toho celý rozčilený ze dvou důvodů.

Za prvé, pokud si to nerozmyslím, chtěl bych o chronologii Exodu napsat diplomku. Proto se na ten dokument velice těším. V obsazení vidím pestrú škálu odborníků. Ano, je zde převaha (neo)konzervativců (Rohl, Hoffmeier, Wood), ale je zde třeba i Finkelstein. Pokud byli režiséři jen trochu soudní a nechali promluvit všechny řečníky v plné parádě, vypadá to na informativní dokument. Samozřejmě, odborníci budou poukazovat na zjednodušení stovek stran svých publikací a na to, že biblické minimalisty (viz níže) to stejně nepřesvědčí. Tak to ale bývá. Zeptejte se fanoušků Tolkiena. Osobní názory autorů a jejich motivy nepochybně také vypluly na povrch, ale podle recenzí to není tak hrozné, jak to Enns prezentuje.

Za druhé, Enns obviňuje konzervativní evangelikály z nenávistné rétoriky a nepřímou i z neinformovanosti a hlouposti, neboť údajně odmítají vědu kvůli svému černobílému chápání apologetiky. Ennsovi se nelíbí argument „pokud se to nestalo, nemá to význam,“ který konzervativci vztahují na Exodus. Enns je totiž tzv. progresivní evangelikál a biblický minimalista. Slyšte krátké vysvětlení:

- A. **Konzervativní evangelikálové** mají tendenci vidět v historicitě biblických záznamů podmínku platnosti jejich teologického poselství. Pokud nežili Abraham, Izák a Jákob, pak nemůžeme věřit v Boha Abrahamova, Izákova a Jákobova. V otázkách, které se historie a archeologie táží na stopy po biblickém záznamu, jsou tito lidé zpravidla označováni jako **bibličtí maximalisté**. Chtějí maximum biblických příběhů „historizovat.“ Typickým příkladem je kolektiv autorů knihy *Do Historical Matters Matter to Faith?* (Záleží víře na historických záležitostech?). Člověk může být maximalista a při tom odmítat exodus a přijímat dokumentarismus. Pak ale už není konzervativní evangelikál podle výše uvedeného principu závislosti teologie na historii (srov. 1K 15,17n).
- B. **Progresivní evangelikálové** říkají, že teologická platnost biblické události není dána její historicitou. To není zas až tak špatný nápad. U Písně písní nezáleží na letech narození a úmrtí snědé pastýřky, ale na kráse a myšlence poezie. Něco podobného bych se odvážil tvrdit i o Genesis 1. Problémem prog. ev. je, že se příliš automaticky kloní k odmítnutí historicity bez náležitého přezkoumání, čímž se z jeho stoupců většinou stávají bibličtí minimalisté. Nemuselo se to stát? Tak se to nestalo a je pokoj! Proč se handrkovat s archeology o důkazy exodu, když můžeme adoptovat Wellhausenovu dokumentární teorii a posunout datum sepsání Pentateuchu do pátého a sepsání proroků do třetího století př. Kr.

V tomto bodě vidím velkou inkonzistenci prog. ev. Enns maximalistům vytýká argument typu „muselo se to stát, proto se to stalo.“ Akademičtí konz. ev. na tomto argumentu nestaví, Enns tudíž bije slaměného panáka. Ale budiž, vystihuje to obecnou tendenci. Enns sám však, jak se zdá, jde do opačného extrému: „Nemuselo se to stát, proto se to nestalo.“

Progresivní evangelikál tak tíhne k teistickému evolucionismu (Bůh stvořil svět a do evoluce nezasahoval), k dokumentární hypotéze, k výkladu prorocství jako prorocství z minulé události atd. atp. Enns celou řadu podobných názorů prezentuje ve své knize *The Evolution of Adam* (Adamova evoluce). Typickým příkladem je však kolektiv autorů knihy *Evangelical Faith and the Challenge of Historical Criticism* (Evangelikální víra a výzva historické kritiky). Progresivní novoty jsou zde zabaleny do velmi temných a nesrozumitelných formulací. Uvedu pár příkladů, které původně vybral autor recenze v časopise Themelios (39/3):

- Historický Adam není podmínkou Římanům 5. Jinak řečeno: Jsme z opice. Tedy vlastně z mnoha různých opic.
- Exodus je „historií“ uloženou v kulturní paměti, nikoli objektivní historií. Jinak řečeno: Nestalo se to skutečně, ale někdo si to vymyslel a pak se to vžilo.
- Mojžíšovsky motoneismus byl obohacen mnoha generacemi „věrných a potřebných“ pseudoepigrafických přídavků. Jinak řečeno: Tóru napsal Ezdráš a čerpal z dobových politických pamfletů.
- Prorocství je „živoucí kreativní slovo, které je v pohybu vstříc konečnému cíli.“ Jinak řečeno: Proroci prorokovali to, co se už stalo.
- Chápat Ježíše jako Krista je vhodné bez ohledu na to, co si Ježíš myslel sám o sobě. Jinak řečeno: Ježíš byl tesař z Nazareta, z něž teprve pozdější křesťané udělali vzkříšeného Krista víry.

To „jinak řečeno“ je mým přídavkem s trochou nadsázky. Ale je to tak! :-) Progresivní evangelikalismus doprovázený biblickým minimalismem se podle mého názoru rozhodl utéci z poctivé diskuse bez boje. Historická kritika je tu a kdo chce s vlky vyjít... Kdo nekapituluje a nepřijme její stanoviska, ten je zbedněný literalista. Touto stigmatizující rétorikou válčí prog. ev. proti těm, kteří se také nazývají evangelikály a naopak s podezřele malou opatrností přijímají práci těch, proti nimž se jejich předchůdci vymezovali. Sám Enns, jemuž tolik záleží na akademické korektnosti a čistých motivech, se tak uchyluje ke stejnému švidráctví jako antiintelektuální biblický literalismus, který bez boje a bez práce utíká před vzděláním.

Lepší než kapitulovat (prog. ev.) a lepší než být **nadutý** (antiintelekt.) je zvážit důkazy současného poznání a prozkoumat jejich interpretace. To znamená číst nejen minimalistické popularizátory jako jsou Finkelstein a Silberman, jejichž kniha s v Čechách prodává, ale třeba i evangelikálního egyptologa K. A. Kitchena, který ovládá 12 starověkých jazyků a který bez skrupulí odmítá dokumentarismus a minimalismus jako blábol nevzdělanců (viz např. jeho knihu *On the Reliability of the Old Testament*). My ostatní, kdo nečteme klínopis ve 12 jazycích, si takovýto soud dovolit nemůžeme, nicméně můžeme jej vzít v úvahu.

Doufám, že se zmíněný dokument vyvaroval nečestných praktik a že ho co nejdříve nadabují, abychom taky u nás měli něco poučného. Uvidíme. S Ennsem nemohu souhlasit v jeho licoměrném rychlošípáctví a prog. ev. se mi nelíbí kvůli jeho pobláznění do historické kritiky. Doufám také, že tyto lidi jednou omrzí psát liebesbriefy liberálům a ateistům a že se s nimi konečně pustí do normální diskuse. Chci upozornit, že prog. ev. má své stupně. Ne každý prog. ev. musí být nutně minimalistou, ne každý minimalista je prog. ev. Pojem „evangelikalismus“ se týká v první řadě teologie a pojem „minimalismus“ se týká Bible a historie. Jsou zde však ony souvislosti, ony „šablony důkazů“, které lze vysledovat.

<https://selah.cz/biblistika/jak-i-progresivni-evangelikalismus-rozncuje-nenavistnou-retoriku/>